

Justiitsminister Raivo Aeg Notarite Koja aastakoosolekul reedel, 6. märtsil 2020 Nordic Hotel Forumi konverentsikeskuses (Siriuse saal).

Austatud notarid, head külalised!

Seda ei juhtu just sageli, et justiitsminister saab mõnel teisel aastakoosolekul alustada oma sõnavõttu õnnitlustega. Aga täna on tõesti just selline päev, kus mul on suur rõõm õnnitleda Notarite Koda uue e-Notar 3 eduka valmimise puhul!

E-notar ei ole enam lihtsalt keskkond, mis võimaldab elektroonilist suhtlust notarite ja riigi vahel. Nüüd on sinna kaasatud ka kolmas tähtis osapool – klient. Uus iseteenindusportaal võimaldab muuhulgas notari juurde aega broneerida, tutvuda enne tehingut notari poolt ettevalmistatud dokumendi projektiga ja isegi esitada ettepanekuid selle muutmiseks või täiendamiseks.

Sellist lahendust, mil lõpuks ometi saab lisaks teistele teenustele broneerida interneti vahendusel aega ka tähtsateks juriidilisteks toiminguteks notari juurde, on kaua oodatud. Online broneerimine pole ainult mugavuse küsimus. Selline teenus on e-riigi oluline osa eelkõige sellepärast, et see teeb notari juurde pääsemise inimestele lihtsamini kättesaadavaks – nüüd saab notari juurde aega broneerida sõltumata kellaaajast ja ajavööndist ning seda süsteemi saavad kasutada ka inimesed, kellel on õigekirjahäire, kõne- või liikumispuue.

Iseteenindusportaali kõrval on veelgi murrangulisem aga kaugtöestus, mille kaudu saab sooritata toiminguid notaribürood füüsiliselt külastamata. Kui see projekt lõpuks täies mahus tööle hakkab, toob see notari väga paljudele inimestele lähemale. Lisaks võib see muuta tehingu kogukulu odavamaks, kuna 20 eurot, mis lisandub kaugtöestamise teel tehtavale ametitoimingule, võib olla kordades väiksem kui Eestisse notari juurde reisimise või välisriigis volikirja koostamise kulu.

Nende initsiatiivide võtmise ja realiseerimise eest teile tunnustus!

Nüüd aga mõni sõna ka lähitulevikust. Notarite jaoks on 2020. aastal justiitsministeeriumi tegemistest kõige tähtsamad kaks teemat: äriseadustiku muudatused ja notari tasude analüüs.

26. veebruaril läbis teise lugemise valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu, millega lihtsustatakse osahingu osade võõrandamist ning mugandatakse seni kehtivaid vorminõudeid. Seaduseelnõu kolmas lugemine toimub eeldatavasti 10. märtsil ja seaduse jõustumine on planeeritud käesoleva aasta 1. augustil.

Jah, ma tean, et notarite seisukohalt ei ole see parim lahendus, aga siinkohas kutsun teid mõtlema laiemalt majandusloogikast lähtuvalt. Initsiatiiv nendeks muudatusteks tuli eeskätt nn. iduettevõtjatelt, kes oma ettevõtlusvormi edukuse tagavad eeskätt paljude välisinvestorite kaasamise teel. Kui nende samade investorite kaasamine on probleemne, siis loogiliselt viiakse oma ettevõtte juriidiline keha riiki, kus toimingute tegemine on lihtsam.

Tugev lisaargument ettevõttele otsustamiseks täieliku vormivabaduse kasutamise või mittekasutamise otsuse tegemiseks on kindlasti ka eelpool mainitud kaugtöestuse võimaluse olemasolu.

Teine oluline teema on notari tasude analüüs, mille justiitsministeerium loodab valmis saada maikuuks.

Selle töö kõige tähtsam eesmärk on leida lahendus, kuidas vähendada notarite sissetulekute vaheliste käärde suurust. Selleks tuleb notari tasude „alumist otsa“ tõsta ja ülemist piirmäära langetada.

Notari tasude suurust analüüsides arvestab ministeerium tasude mõju nii notarite sissetulekutele kui klientide väljaminekutele, aga kindlasti tuleb silmas pidada ka tasude mõju Notarite Koja eelarvele ja notariaadile tervikuna.

Notari tasud peavad olema riigilõivumääradest mõistlikus ulatuses suuremad, kuna notar katab enda tasudest kogu büroopidamisega kaasneva kulu ja vastutab isiklikult varaliselt kogu ametipidamise eest. Mitte vähem oluline ei ole asjaolu, et notarile peab jääma enda töö tulemina motiveeriv töötasu, mis oleks kooskõlas tema vastutuse suurusega.

Teisalt tuleb tasude puhul arvestada ka klientidega, kelle võimalused on väga erinevad. Tasude tõstmine ei tohi vähekindlustatud klientidelt võtta võimalust kasutada notari teenust. Samas on aga äriklientidel võimalik maksta tänasest tunduvalt suuremat tasu.

Oluline on nii kvaliteetse teenuse kättesaadavuse tagamine kui ka notariaadi maine. Ülemäära suured notari tasud ei ole põhjendatud, mistõttu tuleb neid langetada. Säilima peab notari tasusüsteemi oluline põhimõte, milleks on ristsubsideerimine, st väiksemate ja sotsiaalselt tundlike ametitöötajate osutamine toimub valdavalt kallimate tehingute, sh kinnisvaraga seotud tehingutest saadava tulu arvelt.

Kindlasti peab ka Notarite Koja eelarve jääma selliseks, et kojal oleks võimalik täita seadusest tulenevaid ülesandeid ja teha IT-arendusi, et tagada muuhulgas notari teenuse kvaliteet ja kättesaadavus, praktika ühtlustamine, rahvusvaheliste suhete hoidmine, rahapesu tõkestamine ja loomulikult arendada edasi ka kaugtõestuse võimalusi.

Notarite ametiteenuste eest on aga tasu kokkuleppeline ning selliseks jääb see ka pärast analüüsi. Soovitan notaritel osutada rohkem ametiteenuseid ning mõelda ka täiendavate teenuste peale, millega notariaadiseaduses paiknevat ametiteenuste nimekirja täiendada. Kuna ametiteenuste osutamisest saadav tasu ei ole seadusega reguleeritud, on notaril võimalik kehtestada endale ametiteenuste hinnakiri, et seeläbi ise tagada oma ameti jätkusuutlikkus.

Täna Teid tähelepanu eest! Soovin kõigile head aastakoosoleku jätku!